

Dinsdag 25 april 1916 – ochtendeditie

Berlijn, 24 april. Officieel. Bijna algemeen heerste er aan het front levendiger bedrijvigheid in het vuren dan in de laatste dagen. Op verschillende punten vonden met succes bekroonde ondernemingen van Duitse patrouilles plaats. Ten zuiden van St.-Elooi is een Engelse afdeling door ons vuur teruggeworpen.

Parijs, 24 april. Communiqué van hedenmiddag:

In België hebben eskaders Franse vliegtuigen op de 23e dezer en in de nacht van 23 op 24 dezer tweemaal het station Vijfwegen beschoten, ten oosten van het bos van Houthulst. Dertig en achttien granaten van groot kaliber, waarvan er vele het doel bereikten, zijn achtereenvolgens op de stationsgebouwen geworpen. Alle Franse vliegtuigen zijn ongedeerd teruggekeerd.

Beschieting van de Belgische kust.

Men meldde ons gisteren namiddag uit Vlissingen:

De Belgische kust is tussen 3 en 4 uur vanmiddag hevig gebombardeerd van zee uit. De oorlogsschepen waren door kijkers zichtbaar. Dikke rookbanken hingen aan de horizon. Daartussen waren goed zichtbaar witte wolken van barstende projectielen. De vlammen uit de kustbatterijen waren ook zichtbaar.

Van andere zijde meldde men ons gisteren uit Vlissingen:

Nadat in de afgelopen nacht velen door hevig schieten in hun slaap waren gestoord en het springen van granaten goed zichtbaar was, werd na een vrij stille morgen hedenmiddag opnieuw een ongekend hevig schieten waargenomen van bijzonder lange duur. De schoten

volgden elkaar bijna zonder ophouden op. Honderden op de boulevard zagen zelfs bij dag de lichtstralen der projectielen.

Men meldde ons gisteren uit Vlieland:

Heden passeerden hier 7 zeppelins. Zij kwamen uit het noordoosten en verdwenen in het noordwesten.

Men meldt ons uit Maastricht:

Vanmiddag omstreeks half vier is hier een zeppelin gezien. Het luchtschip bewoog zich vrij snel boven het land van Visé van oost naar west.

Militaire strafvordering in België.

Onze correspondent te Havre meldt:

Bij besluit van koning Albert der Belgen zijn de artikelen 15, 16, 17 en 18 uit het wetboek van strafvordering voor het leger te lande, uitgevaardigd bij besluit van de souvereine prins van de Verenigde Provinciën der Nederlanden, gedagtekend 20 juli 1814 en toepasselijk gemaakt op de Belgische troepen bij besluit van 21 augustus van hetzelfde jaar, afgeschaft.

Bij de artikelen 15 tot 18 uit het wetboek van strafvordering voor het leger te lande, van 1814, wordt aan de gestrafte militair het vermogen toegekend klacht in te dienen tegen de overste die de straf oplegde en te vragen dat de zaak zou onderzocht worden door de krijgsraad of door het krijgsgerechtshof volgens de graad van de betrokken overste.

Deze rechtspleging levert, zelfs in vreedstijd, zo vele en zulke ernstige bezwaren op, dat de extraparlamentaire commissie, die eertijds belast werd een ontwerp van wetboek voor militaire strafvordering

voor te bereiden, onder haar leden het eens was om de afschaffing ervan voor te stellen. Haar verslaggever zegde namelijk het volgende:

“Deze instelling die noch in het Duitse, noch in het Franse leger gevonden wordt, heeft geen reden van bestaan in een land als het onze, waar al de daden van het openbare leven door pers en volksmening aan de toets van een grondige kritiek worden onderworpen, waar de reglementen aan de militair die meent benadeeld te zijn het recht geeft zijn klachten tot bij de koning in te dienen, waar hij ze ook, door middel van verzoekschrift, voor de wetgevende macht kan brengen, en waar alle misbruik van gezag streng beteugeld wordt.

“Overigens, welk beroep ook tegen de beslissing van een overheid handelend in het domein van haar bevoegdheid zou geen beschuldiging moeten meebrengen tegen deze overheid. Door de militair te dwingen de houding aan te nemen van een klager die zijn overste beschuldigt stelt men hem in een moeilijke en nadelige toestand aan dewelke hij misschien ver was te denken.

“Deze toestand is nochtans met het stelsel innig verbonden, in zulke mate dat, in geval van mislukking voor de beoordelaar der klacht, de officier zich blootstelt op non-activiteit gesteld te worden.”

Memoranda (KVdW).

Brussel, 1 april.

- “Een aprilvis!”

Het is een Brusselse ziekte, wel eens bedroevend waar men ze ingevreten ziet als een kanker, onuitroeibaar als een onkruid, onuitroeibaar als een manie, van in alles de lachwekkende kant te zoeken, aan alles een belachelijke kant te lenen, alles te onthalen op

een scepticisme, waarvan de spot al te opzettelijk en zelfs al te onrechtvaardig is, dan dat men er geen weerzin voor voelen zou: gezond verstand dat al te zeer ingenomen is met zichzelf, om zich niet het recht toe te eigenen alle adel beneden zich te achten en er om te smalen; zo zeker van de onfeilbaarheid van zijn oordeel, dat het weleens niet verder in een gedachte doordringt dan de eerste indruk die het ervan ontvangt, dan de eerste inval waar zij uit ontstaat; te zelfvoldaan om tevens niet koppig te zijn en, zelfs bij erkend dwalen, in de dwaling niet te volharden. Waarvan dan, zoals ik zegde, de uiting liefst spottend is, soms oergrappig, ook nu en dan storend door grofheid en onbegrip; vol eigen fantasie en krasse verbeelding trouwens, maar zelden diep, en veeleer kwetsend dan prikkelend. - Niet dat de Brusselaar kwaadaardig zou zijn: hij is van nature joviaal, en dat hij zo licht tot spotten komt, bewijst misschien niets anders dan dat hij sentimenteel is; hij weet trouwens dat hij zich doorgaans meet met iemand die tegen hem is opgewassen, want niets lijkt hierin beter op de Brusselaar dan een andere Brusselaar, die dus weet wat hij van "zwanen" en boertigheid moet denken; maar zelfgenoegzaam en koppig, ziet hij te weinig graag af van zijn domheid, zelfs als hij weet dat het een domheid is, dan dat iemand, die bij ongeluk geen geboren Brusselaar is, er niet onaangenaam door aangedaan wordt, er zich wrevelig om gaat tonen, - tot groter genoegen dan van de Brusselaar, die niets prettigers kent dan zich iemand te zien ergeren om wat bij hem, per slot van rekening, toch geenszins ernstig gemeend is.

- "Een aprilvis!"

Vanmiddag, eerste dag der aprilmaand, om vier uur, heb ik dat woord op wel honderd lippen gehoord, binnen het bekrompen grondgebied van één café. De ingeboren spotlust, de gelegenheid die juist de datum bracht, een gemakkelijk middel om niet verder op het voorval voort te hoeven redeneren: die uitroeping: "een aprilvis" was bij

velen de ontvangst, waarop een nieuws werd onthaald, waar wij Belgen toch ook wel enigszins in betrokken waren. Pas was nl. een Brussels blad met het bericht verschenen, geheimzinnig maar aangedikt, dat de mogelijkheid niet uitgesloten was, Holland in het wereldconflict betrokken te zien. - Ik zeg niet dat het geen opwinding ten gevolge had. Een zenuwtrilling ging door de stad. Het is het uur, dat de cafés vollopen: geen gesprek, of het liep over de vraag: "Zou Holland meedoen?", waarop de andere vraag volgde: "Maar aan welke zijde dan?" ... Doch daar ging door de lucht, als een fusee: "Bah! een aprilvis!" Men lachte; kwinkslagen volgden; men was gerustgesteld; men was bijna over het geval heen.

Niet iedereen, wel te verstaan: daar zijn nog wel ernstiger mensen in Brussel, die er over aan het redeneren gingen. Te meer dat nu ook de Hollandse bladen aangekomen waren, - de Hollandse bladen, die heel voorzichtig deden, waar men nog minder van te weten kwam dan iedereen al te weten meende, en die trouwens aan elke gissing de deur openhielden. - "Zullen zij vechten?" - En de minst ernstigen meenden, vol energie: "Ja! En het is maar tijd ook!" Want bij sommige Belgische patriotten staat de overtuiging nog zo pal als een muur, dat Holland van bij het uitbreken van de oorlog blijk heeft gegeven van een lankmoedigheid, waar het nu hoog tijd van wordt, dat zij ze afschudt. - "Oui, et c'est tant mieux!", menen dan die Brusselaars, erbij bedenkend al wat wij Belgen van de oorlog te lijden hebben gehad, - wat goed te begrijpen en ook te billijken is, en die nu maar goed vinden dat de neutralen ook hun part krijgen, - wat misschien ook wel heel menselijk is, maar weinig menslievend.

Dit is het standpunt van de sentimentelen, dezen die weer sentimenteel durven zijn, en er voor uit komen. - "God!" menen dezen, "is er nog geen mensenbloed genoeg vergoten? Zal dan geen enkele natie ongeschonden uit dit tijdsgewricht komen, om te getuigen, zonder de opwinding van de in de strijd betrokkenen, met

onomwonden maar onaangetast hart en verstand van bloot een eerlijk mens, van wat al gruwelijks en schandaligs deze oorlog over het mensdom gebracht heeft?" - Zulke sentimentelen zijn er, merk ik, in Brussel weer meer en meer. Men houdt ze hier wel eens voor zwakkelingen, voor lafhartige zielen, die te gauw het geleden onrecht vergeten hebben, voor oude wijven, die meer van hun gemak houden dan van de eer des vaderlands. Ik ben niet zo onvoorzichtig, dan dat ik mij in de twist zou mengen: hij is trouwens louter academisch, opent geen praktische horisonten, en wordt hier alleen aangestipt als een geestelijk verschijnsel, dat mij sedert korte tijd veld schijnt te winnen, ook onder mensen, die men bezwaarlijk voor oude wijven houden kan.

Praktisch waren dezen die, bij het alarmerend nieuws, dachten: "En de aardappelen die ons uit Holland zijn toegezegd, en die nog niet toegekomen zijn?", hetgeen zij luidop formuleerden onder de diepzinnige woorden: "U vergeet, mijne heren, dat wij op het ogenblik misschien meer dan ooit economisch van Holland afhangen, en dat, Holland in de oorlog betrokken, dit voor ons zo goed als de volledige hongersnood betekenen zou". Waarop de gerant van het café, tevens een drukbezocht hotel, volmondig en met schrik in de ogen zijn instemming te kennen gaf. Wat zou van de voeding van zo'n hotel, neen: van Brussel, neen: van heel België geworden indien Holland voor ons verloren ging? ... Wie aldus redeneerden, waren nog de ernstigsten van al. Het klinkt wel heel terre-à-terre, wel heel brutaal: Holland mag niet vechten, of wij sterven van honger. Maar twintig maand bezetting hebben ons recht gegeven op wat egoïsme, waar wij anders toch waarlijk geen misbruik van maken ...

Intussen zijn, in dat café, behalve de gaande en komende zwetsers, de gewone bezoekers op hun vaste tijd aangekomen, en nemen hun gewone, vaste plaats in. Het is, moet ik zeggen, een deftig café, en die gewone bezoekers zijn deftige lui, die doorgaans goed op de

hoogte zijn, trachten een gezond oordeel over de gebeurtenissen te krijgen, hun zenuwen weten te beheersen zonder daarom van hun overtuigingen maar iets af te doen, en trouwens hun overtuigingen op logische gronden trachten te vestigen. Daar is het tafeltje der advocaten; het tafeltje der hogere ambtenaren; het tafeltje der grootindustriëlen; daar is zelfs het tafeltje der correspondenten van de Nieuwe Rotterdamsche Courant. Er is ook een tafeltje der gepensioneerde generaals; maar deze heren komen slechts op zondagnamiddagen, zodat wij vandaag hun gewaardeerde appreciatie moeten missen. Het bezorgt mij de eer, mijn nors incognito verbroken te zien, door mensen die menen dat ik zowaar het lot van Europa in mijn handen draag. Gelukkig valt mij die eer niet elke dag te beurt; heden wil men echter van mij weten, primo, of Holland werkelijk vechten zal, secundo, met en tegen wie dat zal gebeuren. Ik verzeker met ongeveinsde ootmoed, dat mijn particuliere koerier uit Den Haag nog niet is aangekomen; dat zij ongelijk hebben te geloven, dat ik nog steeds per draadloze telegrafie in betrekking sta met het ministerie van Buitenlandse Zaken aldaar; dat ik, moest ik wel iets weten, het dan nog begrijpelijkerwijs niet zo maar klakkeloos openbaren zou. En dat ik intussen voorlopig nogal gerust was in het verder verloop der gebeurtenissen. Deze laatste verzekering was mijn vonnis: ik moest natuurlijk verklaren op wat die gerustheid berustte. Ik kon geen ander antwoord geven dan dat dit oordeel hoofdzakelijk intuïtief was; dat ik aan partij kiezen voor deze of gene vechtende groepering werkelijk geen touw zou weten vast te binden. Gelukkig kwam mij een advocaat, specialist in volkenrecht, de reddende hand bieden; hij opende zonder verwijl een leergang over het vastbinden van touwen in internationale Europese geschillen; het was actueel zonder het te zijn; het deed zo geleerd aan, dat al de heren aan zijn lippen hingen, en ik ... weer in de schelp van mijn incognito kruipen kon, zonder verder de aandacht te trekken ...

Ziedaar hoe in het kringetje, waar ik nu en dan het Brusselse leven waarneem, de Hollandse oorlogsgeruchten ontvangen zijn geworden. Ik vrees, er persoonlijk van mijn pluimen bij gelaten te hebben: zo'n onwetende correspondent! Daar echter komt het maar weinig op aan: ik geloof dat verstandige Brusselaars zeer goed inzien, dat het zeer ongewenst zou zijn, Holland in de oorlog betrokken te zien, - in de eerste plaats dan voor België zelf, en dat uw neutraliteit, ook voor ons, van het grootste gewicht is.

3 april.

Ik ontmoet de Optimist (let op de hoofdletter), en die zegt mij met nijdige stem: "Gij gaat voort, putten in de aarde te klagen over de toestand der voeding te Brussel. Wel, ik verklaar u rechtuit, dat ik u niet begrijp".

Ik antwoord: "Mijn verklaringen zijn nochtans niet zo onverstaaanbaar, en de gronden waarop zij berusten liggen duidelijk voor ieder open; niemand trouwens die ze tegenspreekt, tenzij gij; zodat ..."

"Allemaal misverstand," zegt hij. "Ik geef toe dat het vlees schaars en duur is; maar is groente niet gezonder dan vlees, en onberekenbaar goedkoper?;

"er is gebrek aan aardappelen, en zij klimmen tot duizelingwekkende prijzen; maar zijn bonen en erwten niet veel voedzamer, en in de gemeentemagazijnen niet goedkoop?;

"het bier wordt duurder en de kenners verzekeren dat de geuze lambiek bij gebrek aan ik weet niet welke bouwstoffen op weg is naar het land der mythen; maar welke drank haalt het, voor de frisheid, de onschadelijkheid en de prijs, bij het goddelijk water?;

“het heet dat de koffie weer gevaarlijke luchtacrobatieën staat te doen en zo hoog wil stijgen op de prijsladder dat zij met de ogen niet meer te volgen zal zijn; maar kan cichorei ze voor zenuwen en maag niet weldadig vervangen, zonder de portemonnee er van angst om te doen transpireren?;

“en moest het gebeuren, dat cichorei, fier op de rol die ze te spelen kreeg, de kuren uit ging halen van de koffie zelf (want evenals gij hoorde ik van dergelijk dreigement): is daar niet de kostelijke, de voorjaargeurende lindethee, voor maag en zenuwen nog beter dan cichorei en die, hoe dan ook in prijs geklommen, voor burgerbeurzen nog geenszins een weeldeartikel hoeft te heten?;

“en voor al de rest: is daar niet de onthouding, de in deze vastentijd prijsbare soberheid, waarvan de weldaden, zoals door de meeste hygiënisten is bewezen, niet louter geestelijk zijn?”

Ik beken, dat ik enigszins uit mijn lood geslagen was. Deed hem echter opmerken dat het volk en de mindere burgerij er magerder en magerder, zwakker en zwakker uitzagen, en het ook waren; dat dit gebrek in voeding moest betekenen; dat dit gebrek te wijten was aan de zeldzaamheid en duurte der eetwaren, naar trouwens algemeen aangenomen wordt; dat ...

“Allemaal kwestie van aanpassing!” meende de Optimist. “Laat ze groente eten in plaats van vlees, en bonen in plaats van aardappelen; laat ze water drinken in plaats van bier, en lindethee in plaats van koffie: gij zult zien hoe ...”

“Juist”, merkte ik met zachte stem op; “maar ik geloof wel dat velen sedert lang uw culinaire voorschriften volgen, zonder dat hun gezondheid er op vooruit blijkt te gaan; integendeel, durf ik zelfs op goede gronden beweren; dat ...”

“Ja!” juichte de Optimist, “dan is dat eenvoudig omdat de verandering van dieet ... Wacht echter maar tot dat de aanpassing voldoende is: dan eerst zult ge zien ...”

“Maar als ze tegen die tijd allemaal dood gaan?” opperde ik, verontschuldigend, met nog zachtere stem.

“Bah!” vergoelijkte de Optimist, “ge moet het zo tragisch niet opnemen! En trouwens, het principe ...”

Daarop hebben wij ons gesprek afgebroken. In het naar huis gaan heb ik er, niet zonder weemoed, over nagedacht dat de oplossing van het voedingsprobleem toch nogal ingewikkeld mocht heten ...

Het leven te Antwerpen (Van onze correspondent Emanuel de Bom).

Het regent.

22 april.

Het regent ... Il pleut sur la ville ... Het regent lammenadig, lange lintwormen van regen, almaar regenen, regenen ...

Zou het zo voortgaan, nog veertig dagen en veertig nachten? O, Bijbels visioen! Waar naartoe met al die nattigheid? Wat zullen de boeren nu zeggen? En die aan het front in de loopgraven liggen, ai mij, die ijsvoeten, en daarboven dat troosteloos, wanhopig almaar regenen!

Als het zo op zijn Aziatisch aan het vlagen en buien is (de zonnige intermezzo's zijn eerder zeldzaam, dan kan het hier, voor wie draaft of doolt langs 's Heren straten, een danig triestig vertoog zijn. Niet alleen om die ellendige, huilerige wolken, die voortdurend vocht sijnpielen door de luchten; om de bibberige natheid die alles doorweekt, en die wel zou maken dat je de ziel in je lijf als een slappe

vlag zou gaan voelen; niet alleen om het grauwe van alle uitzichten en horizonten. Zo'n echt weer voor pessimisten en neurastheniekers, die dan allicht aan alles gaan twijfelen. Van alle muren en paraplu's lokken de tranen. Men waadt getroost door vijverachtige plassen, men sakkert op de tram, die zo ellendig lang op zich laat wachten en die dan tenslotte, half vol, komt aangeleden: de mensen, bedrukt, het hart vol regenstemming en heimwee, bergen zich, als verkleumd, in hun kooien. De grote stad gaat er uitzien als een verlaten achterhoek. Alleen de regen heerst over de stad, die, na het invallen van het donker, soms uitgestorven lijkt, ware het niet, dat ge aan de hoek van deze of gene straat, of voor enig belangrijk gebouw, de eeuwige schildwacht vond staan, strak rechtop, pinhelm in de lucht, geweer op de schouder, met ijzeren tucht gehoorzaam aan het wachtwoord dat luidt: "laten regenen!" Ook ziet men hier en daar, in een stille straat, het eeuwig symbolische verliefd koppel, gearmd en gedoken onder het schermende parapludak; die toch leven buiten en boven alle tijden van miserie!

O, heerlijk paar, dat ons nog een vaag gevoel geeft van "vrede" en "geluksillusie!"

Er zijn mensen, die onder dit regenweer meer dan anderen lijden: onze brave huismoeders, bijvoorbeeld, die op een ganzenrijtje soms uren lang moeten staan reikhalzen, eer ze, tegen klinkende munt, tot de magazijnen, waar de schaarse levensmiddelen te verkrijgen zijn, toegang bekomen. Dat is geen verkwikkelijk gezicht. Gelukkig dat men er in de laatste weken verbetering in gebracht heeft. Niet zonder deernis heb ik dikwijls die drom van moeders en zusters daar in alle weer zien staan wachten om aan de beurt te komen. Er moeten zelfs veel ziektegevallen uit voortgekomen zijn ...

Gelukkig raakt de hemel toch eens uitgeschreid over de menselijke dwaasheid en deugnietierij (want daarom regent het eigenlijk zoveel,

ge moogt me geloven). Gelukkig nadert de lente, de lente inderdaad! Ze hangt in de lucht, de lente, en met haar herleeft de hoop in onze borsten. Ja, morgen schijnt over ons weer de jonge paaszon. Moge de jonge zon dan maar spoedig een schoner en harmonischer wereld gaan beschijnen dan zij nu al ongeveer 21 maanden te verlichten heeft gekregen.

Dat is vermoedelijk het paasei, dat het arme mensdom het meest genoeg zou verschaffen.

Gemeentefinanciën in oorlogstijd.

Brussel, 20 april.

Er werd dezer dagen weer eens op gewezen hoe de oorlog plannen, waarover vroeger jaren beraadslaagd werd, in een ommezien tot verwezenlijking bracht. Zo heeft de stad Gent een soort belasting ingevoerd, waarover voor enkele jaren nog slechts werd gepraat en dan nog wel meestal hoofdschuddend; de belasting op ongehuiden. Aangezien dit waarschijnlijk de eerste belasting van die aard is, mogen de belangrijkste bepalingen, zoals die dezer dagen door de Gentse gemeenteraad werden vastgesteld, hier volgen.

Art. 1. Alle ongehuwde mannen, alsmede weduwnaars of gescheiden mannen zonder kinderen, die op 1 januari 1916 de leeftijd van dertig jaar bereikt hadden, en die in de loop van het jaar gedurende drie maanden, opeenvolgend of niet, huizen of gebouwen te Gent gelegen bewoond hebben, zullen jaarlijks een persoonlijke belasting van vijftien frank betalen.

Art. 2. Zij zullen bovendien een supplementaire belasting betalen, waarvan het bedrag bepaald is bij art. 4 en wel naar gelang van de volledige huurwaarde van de huizen of gebouwen, welke zij geheel of gedeeltelijk bewonen, wanneer deze woningen op de lijsten der

persoonlijke belasting voorkomen voor een huurwaarde van ten minste 200 frank.

Art. 4. De supplementaire belasting, voorzien bij art. 2, zal bedragen: 5 frank voor hen, wiens woning een huurwaarde heeft van 300-500 F; 10 F van 500-750 F; 20 F van 750-1000 F; 35 F van 1000-1250 F; 55 F van 1250-1500 F; 80 F van 1500-1750 F; 105 F van 1750-2000 F; 130 F van 2000-2250 F; 160 F van 2250-2500 F; 190 F van 2500-2750 F; 220 F van 2750-3000 F; 260 F van 3000-3250 F; 300 F van 3250 F en hoger.

Art. 5. Deze supplementaire belasting zal tot op de helft verminderd worden voor de zoon of schoonzoon die inwoont bij zijn ouders of schoonouders, alsmede voor broers en schoonbroers welke samenwonen. Wanneer meerdere personen, deel uitmakend van hetzelfde gezin, onderworpen zijn aan de belasting, zal deze over hen hoofdelijk worden omgeslagen.

Art. 6. Personen, die kamers of verdiepingen bewonen, betalen vier, drie, twee of één tiende van de supplementaire belasting, naar gelang zij bewonen de grondverdieping, de 1e, 2e of 3e verdieping.

Art. 7. Wanneer het totaal van deze verschillende belastingen het maximum zou overtreffen der belasting, welke op de huurwaarde van het gehele huis drukt, zouden deze een overeenkomstige vermindering ondergaan, in dier voege, dat het maximum niet zou worden overschreden.

Dit artikel is niet toepasselijk op personen, die een of meer kamers bewonen in hotels of koffiehuisen.

Art. 8. Slechts de helft der belasting is verschuldigd, indien de belastingplichtige trouwt of de stad verlaat in de loop van de eerste zes maanden van het jaar.

Art. 10. Vrijgesteld van deze belasting zijn bedienden en onvermogensden.

Art. 11. Mannelijke personen, deel uitmakend van geestelijke gemeenschappen en gezamenlijk wonend, zijn onderworpen aan de persoonlijke belasting.

Het is mij onbekend op hoeveel de opbrengst van deze nieuwe belasting begroot wordt, maar ze zal zeker niet voldoende zijn om het stadsbudget sluitend te maken, zoals men zal zien uit de volgende cijfers der begroting van 1916, welke tevens een beeld geven van de stedelijke financiën in oorlogstijd. Inderdaad is de stad Gent geldelijk in grote moeilijkheden geraakt, doordat enerzijds de lasten buitenmate gestegen zijn, en aan de andere kant de inkomsten, ondanks nieuwe belastingen, aanmerkelijk zijn ingekrompen.

Zo zijn de opcentiemen voor de naamloze vennootschappen, die 191.234 F opbrachten in 1914, op de begroting van 1916 met 1000 F ingeschreven; de kaderechten van 157.412 F op 50.000 F verminderd, de haveninkomsten van 543.694 F op 20.000 F, de inkomsten van de buitenhaven van 175.000 F op 5000 F, het slachthuis van 105.325 F op 50.000 F, en zo zou men kunnen doorgaan.

De begroting wijst aan: inkomsten, 15.407.691,87 F, uitgaven 17.307.832,83 F, maakt een deficit van 1.900.140.96 F; daarnaast is echter opgemaakt een budget der leningen en oorlogskosten, dat er in inkomsten geeft 53.376.141,79 F en in uitgaven 32.850.280.77 F, voor de oorlogslasten alleen 48.374.272,15 F.

Onder de ontvangsten noteert men: 23 miljoen voorzien als betaling van rekwisitiebons; 1.750.000 F teruggave van gelden, voorgesloten aan de Hulpbank; voorschotten van de Société

Générale, voor rekening der Duitse militaire overheid, op een deel der rekwisitiebons vijf miljoen frank; verkoop van levensmiddelen door de stad en giften van particulieren twee miljoen frank, enz. Onder de uitgaven vindt men: voor militaire opeisingen 25 miljoen, subsidie aan de Godshuizen 460.000 F, idem aan het Bureel van Weldadigheid 490.000 F, voorschot aan het Hulpbank 1.750.000 F, idem aan het fonds der werklozen 14.472.300 F, maken van havenwerken door werklozen 7 miljoen, andere werken door werklozen 1.900.000 F, uitgaven aan melk, levensmiddelen, soep, 3.000.000 F, diverse hulputkeringen 475.000 F enz.

Zo ziet men voor welke lasten een stedelijk budget in België zich in oorlogstijd geplaatst ziet.

Dinsdag 25 april 1916 – avondeditie

Londen, 24 april. Heden enige werkzaamheid met mijnen bij Nieuwkapelle. Wederzijdse werkzaamheid van de artillerie bij het kanaal van Ieper naar Komen en bij Hooge.

Bij Ploegsteert is een vijandelijk vliegtuig door geschutvuur afgeschoten. De bestuurder en de waarnemer zijn dood.

Op de Belgische kust.

Berlijn, 25 april. Officieel: Op de ochtend van 24 april verschenen voor de Vlaamse kust talrijke Engelse strijdkrachten die uit monitors, torpedojagers en grotere en kleinere stoomschepen bestonden. Zij zochten blijkbaar mijnen en legden ook blijkbaar boeien uit, om plaatsen voor een bombardement aan te duiden. Drie van onze in Vlaanderen liggende torpedoboten voeren herhaaldelijk uit om de monitors, torpedojagers, enz. aan te vallen, dreven hen terug en

belemmerden hen in het voortzetten van hun werk. Ondanks hevige tegenwerking, bleven onze torpedoboten onbeschadigd. De Engelse zeestrijdkrachten verlieten de Vlaamse kust weer.

Men schrijft uit Budel aan de Meierijsche Courant:

Dezer dagen werden te Achel 5 personen van hun bed gelicht, gevangelijk weggevoerd, terwijl nog drie anderen zijn opgebracht. Allen zijn zeer bekende personen, onder andere de familie Bernaerts.

De zoon van de burgemeester te Hamont is door de Duitsers gevangen genomen. Wij vernemen dat ook de burgemeester is weggevoerd, met bestemming onbekend.

De Duitsers hebben te Hamont beslag gelegd op een partij ingevoerde brieven.

Memoranda (KVdW)

Brussel, 5 april.

Deze bezettingstijd is voor ons één lange les in de rekenkunde geweest. En daarmee wil ik nog geenszins beweren, dat wij er de geneugten gemakkelijk kunnen van tellen; dat men ons heeft geleerd rekening te houden met allerlei voorschriften, waar wij in vorige tijden luchthartig plachten overheen te stappen; dat wij de dagen naar betere tijden aftellen naarmate de ongemakken zich vermenigvuldigen. Ik zou, ge weet het, op die wijze tot morgen kunnen voortgaan, al is het avonduur nog geenszins gevorderd. Maar ik heb betere voorbeelden ten bewijze van wat van ons op rekenkundig gebied gevergd wordt, nu al twintig maand; zonder dan nog maar in de verste verte te denken aan de ons opgelegde zuinigheid, die anders een uitmuntende rekenmeesteres is, en die zich als betaling voor haar diensten gaarne vergenoegt met onze

zuchten. - Neen, niet zulke redenen des gemoeds zijn het, die onze geest een rijkelijke oefening in het cijferen hebben bezorgd, noch zelfs de redenen van het gewin: onze wiskunde, zoals zij ons is opgelegd, is zuiver; zij is los van alle materiële gebondenheid, en van alle sentimentele; zij is “an sich”, zij is speculatief, en zij wil niet anders zijn, daar ze haar beloning vindt in de ijver die wij tegenover haar betonen, - daartoe trouwens gedwongen, als een student die examen moet doen, en met dezelfde voorwaarden tot slagen.

Daar hebt gij eerst: onze financiën. Ik bedoel geenszins de persoonlijke status daarvan, zijn berekening, zijn belegging. Want arm of rijk, allen zijn gedwongen tot dezelfde becijferingen; ieder heeft zijn geest moeten scholen naar zelfde lering en gelijke theorie; zonder dat trouwens wie ook er maar het minste persoonlijk profijt bij heeft. Het valt zelfs op dat de knapsten geenszins de rijksten hoeven te zijn: tramconducteurs en kelners zijn slechts bij hoge zeldzaamheid mensen die hun bad in goudstukken plegen te nemen: zij zijn nochtans in de berekeningen, die ik, figuurlijk gesproken, op het oog heb, de virtuozen die mijn bewondering in de eerste plaats hebben gewekt. Laat ik er trouwens billijkerwijs aan toevoegen, dat de Belgen in deze geenszins met uitzonderingsmaatregelen worden geplaagd: de mathematische wet is dezelfde voor de in België vertoevende Duitsers, en voeg er medelijdend aan toe, dat zij er dieper onder bukken dan wij, omdat wij de tijd hebben gehad om eraan te wennen, terwijl de Duitsers naar de loopgraven worden gestuurd zodra zij er een zwak begrip van beginnen te krijgen ... Ge hebt, ik zou er mijn financiële toekomst op verwedden, reeds geraden, dat ik bedoel: de moeilijkheden die het meebrengt, een dubbele muntstandaard binnen één enkele portemonnee, en ook daarbuiten (meest daarbuiten, helaas!), te moeten hanteren. Ge stelt u inderdaad niet, dan uiterst onvolledig, voor, wat het is, van 's ochtends tot 's avonds pfennige in centiemen om te zetten, en

omgekeerd. Betalen is nog niet zo erg: terugkrijgen is alles. Want men zorgt er natuurlijk voor, niet te veel te geven; maar is er te meer om beducht, te weinig te ontvangen; terwijl men er dan nog doorgaans, en met alle oplettendheid van de wereld, voor een kwart centiem aan bestolen is, - wat in deze hachelijke tijden indésirable is.

Maar erger dan die geldkwestie is de kwestie van het uur. Geldelijk behoren wij nog altijd tot de Latijnse Unie, al gaan wij in feite onder het Duitse mark regime. Voor de tijdmeting is het andersom: officieel is ons de midden Europese tijd opgelegd, maar wij plegen het nog te doen met onze oude Greenwichtijd, waar wij ons zo slecht niet bij bevonden hebben. - Ik spreek hier, wel te verstaan, voor de Brusselaars. In andere steden huldigt men, schijnt het, het Duitse uur als een verbetering; in nog andere, waar het beheer strenger is, legt men er zich meer of minder onwillig bij neer. De Brusselaar is echter in deze behoudsgezinder dan men hem anders kent. Er is tussen zijn uur en het Duitse een verschil van zevenenvijftig minuten. Vrijgevig heeft hij die tot zestig minuten afgerond (want onze dagelijkse cijferij is immers al ingewikkeld genoeg). De Duitser zegt bv., negen uur; de Brusselaar, hij knikt, ten teken dat hij verstaan heeft; maar in zijn geest vertaalt hij: acht uur, en is innig tevreden over deze lichte verschalking. Nu echter dreigen de zaken nog heel wat gecompliceerder te worden: Duitsland voert zomertijd in, met het natuurlijk gevolg, dat ook wij daar deelachtig in worden. Op één mei zal de Duitser zeggen: tien uur; daarmee zal hij menen: negen uur; wat voor ons, gij weet het, acht uur moet betekenen. Wij zijn gewoon, om acht uur op te staan; nu zal het tien uur zijn, als wij de veren ontrijzen, - hetgeen ons de schijn van een luiardij gaat bezorgen, waar de strengzedelijke naturen, die wij zijn, geen vrede mee hebben kunnen. Een troost zullen wij echter vinden in ... de zon. De zon pleegt in mei zo tegen een uur of vier op te staan; althans, ik vermoed het, want het is al een hele tijd geleden, dat ik daarbij

aanwezig was. Nu wordt dat voor de zon: zes uur, Duitse zomertijd. En die zonnelijkheid is voor ons natuurlijk de beste der verontschuldigen. Voor het eerst in ons leven zullen wij trouwens zien gebeuren, dat zij, de zon, slechts om tien uur ondergaat: een buitensporigheid, die wij als excuus zullen aanhalen, als men ons om één uur 's nachts nog op café vindt; excuus dat wij echter in ons morrend binnenste wel zullen kunnen missen: één uur wil immers voor ons elf uur zeggen, en dat weinigzeggend politie-uur was, is en blijft voor een Brusselaar veel te vroeg. Want met dat al geloof ik niet, dat men de Brusselaar van de oude Belgische tijd afbrengen zal. Was er geen dwang in 't spel, dan zou hij misschien wel erkennen, dat die uurverandering voor hem geen diepgaande betekenis heeft; hij zou er een weekje lang om lachen en ze daarna aannemen als iets van werkelijk heel weinig belang: aldus liet hij zich indertijd het Greenwichuur welgevallen, al zag hij daar ook de noodzakelijkheid niet van in. Nu echter moet hij dat Duitse zomeruur aanvaarden, en dat moeten komt weinig met zijn temperament overeen. O, zich verzetten zal hij niet; hij vindt de rol van belhamel, die bij voorbaat geklopt is, wel veel te ridicuul, om ze te willen spelen. In schijn zal hij dus om tien uur opstaan, en nog later, zo men wil; maar in zijn diepste ik zal dit natuurlijk acht uur blijven, en hij zal nog niet weinig lachen om het aldus gepleegde bedrog! Alleen, het zal van zijn hersenschors weer maar nieuwe cijferkunstjes vergen. Kan dit echter, na twintig maanden bezetting, nog een bezwaar wezen? Het is gebleken, dat in iedere Brusselaar een Inaudi sluimert: de oorlog heeft deze wakker gemaakt, en hij zorgt er blijkbaar voor, de oorlog, dat hij niet weer indut ...

8 april.

Er zou een Brummel of een Morny, laat staan een Barbey d'Aurevilly nodig zijn, om dag aan dag de veranderingen te noteren, die het Brusselse leven uiterlijk ondergaat. En niet alleen, bedoel ik, wat de

mode betreft. Het is de rol van een dandy, althans: het ligt in diens rol, zijn aandacht te concentreren op de algemene omgeving en haar wisselvalligheden: enig middel om ze te beheersen met de eigen uiterlijke perfectie, - wat de sociale roeping van de dandy, professor van esthetica der menigte, in hoofdzaak is. Hij, die de schoonheidsnoden der menigte heeft te raden in hetgeen zij in de eerste plaats merken en behoeven, in kledij en manieren namelijk, hij moet er voor zorgen, dat ook van de gebreken van die massa hem niets ontgaat (al kan hem dit pijnlijk vallen), om dan van die gebreken de deugden te maken, die ze ter morele gezondheid van het volk dienen te worden.

Zo'n dandy nu zou in de laatste maanden een grote verandering in het Brusselse schoeisel hebben gemerkt. Sedert een hele tijd lijden wij gebrek aan leer. Een eerste gevolg daarvan was, dat onze leren schoenen fabelachtig in prijs stegen. Een tweede, waar het dandyisme zeer zeker haar deel in heeft als het kwijten van haar plicht, dat men algemeen halfstoffen schoenen ging dragen, wat zeker niet lelijker was, en ... haast even duur kostte, niet vanwege gebrek aan stof, maar om reden der nieuwe schoonheid, die dan toch ook haar waarde heeft.

Dezer dagen doet zich nu echter een vreemd verschijnsel voor. Ge moet weten: er is in Gross-Brüssel een hond razend geworden; onmiddellijk een Duits politiereglementje, waarbij elke hond hoegenaamd, klein of groot, tot de muilband verplicht is, en daarenboven zich niet meer op straat mag vertonen, zonder dat zijn meester of diens afgevaardigde hem leidt bij een stevig touw. Het geeft aan onze straten een nieuw uitzicht: al die arme beesten met hun neusverwringende muilbanden en gekortwiekte vrijheid, binnen perk en paal gehouden door dames en heren, die er, onder het lopen, heel wat ergerlijke of lachwekkende ongemakken van ondergaan.

Maar dat is het ergste niet: het ergste is, dat al die muilbanden, en zelfs een deel der leitouwen ... uit leer vervaardigd zijn. Er is geen leer meer voor het menselijk schoeisel; er is er nog voor hondelijke muilversierselen. En dat is zowaar één der ondoorgrondbaarste nonsensicaliteiten van onze bezettingstijd; stof tot meditatie voor elke dandy, zo hij enig begrip heeft van zijn plicht tegenover zijn evennaaste ...

Men meldt ons uit Oostburg:

Tot tweemaal toe had gisteren namiddag, om half vier en om vijf uur, een beschieting op de Noordzee plaats voor de haven van Zeebrugge, tussen Engelse en Duitse oorlogsschepen. Of men elkander schade berokkend heeft, kon men niet waarnemen. Aan de rook te oordelen, namen er 6 Engelse schepen en 3 Duitse aan deel.

Men meldt ons uit Cadzand:

Gisteren, maandagnamiddag, omstreeks drie uur verschenen voor de Belgische kust Engelse kruisers, naar men gist een zestal. Een drietal Duitse schepen verlieten daarop de haven van Zeebrugge.

Nadat een 100-tal schoten waren gelost, trokken de Duitsers zich in de haven van Zeebrugge terug, terwijl de Engelsen voor de kust bleven kruisen. Omstreeks 5 uur vertoonden de Duitse schepen zich opnieuw buiten de haven waarop het vuren weer een aanvang nam. Nadat dus weer een aantal schoten waren gelost gingen de Duitse schepen weer in de haven. Of er schepen van de een of andere zijde werden getroffen heeft men niet kunnen vaststellen. Sommigen beweren dat er op Zeebrugge haven werd geschoten, maar dat staat geenszins vast. Tot omstreeks 7 uur bleven de Engelse schepen voor de kust kruisen waarop zij in noordwestelijke richting verdwenen. Toen zag men de Duitse schepen terug naar buiten komen, welke

langs de kust voeren in de richting van Oostende. Men meent, dat ook uit de Duitse kuststelling geschoten is. Hoewel het mooi weer was, was het op het water nevelachtig, zodat het uitzicht belemmerd werd.

Ook heden, dinsdagmorgen, tussen vijf en zes uur werden schoten gehoord vanuit zee.